

Asia: VN/23602/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §)

Toiminnan valtakunnallisuuden osalta nykyisin nuorisojärjestöiltä edellytetään toimintaa vähintään kolmen maakunnan alueella. Esityksen mukaan järjestön valtakunnallisuuden arviointiin esitetään uusia kriteerejä: 1. järjestöllä on toimintaa vähintään seitsemän maakunnan alueella, tai että 2. järjestön toiminta tavoittaa kohderyhmänsä muutoin maanlaajuisesti.

Aluehallintovirastot suhtautuvat tähän muutosesitykseen kielteisesti. Aluehallintoviraston mukaan esimerkiksi kielivähemmistöjen (erityisesti saamenkieliset ja ruotsinkieliset) sekä maahanmuuttajajärjestöjen osalta seitsemän maakunnan edellytys on liian rajaava. Asetuksen arviointikriteereissä voisi tarkentaa, koskeeko kohdan 2. mukaiset kriteerit juuri tässä tilanteessa olevia toimijoita.

Aluehallintovirastot pitävät hyvänä, että valtionapukelpoisuuden peruuttamisen säädöstä tarkennetaan.

2. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskuksia (OSKE) koskeviin esitysluonnoksiin (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

Aluehallintovirastojen mukaan olisi hyvä, jos yksittäinen toimija (yhdistys, kaupunki tms.) voisi olla mukana vain yhdessä osaamiskeskuksessa kerrallaan. Nykymallin mukaan toimittaessa on syntynyt vaikutelma, että voimien jakaminen useisiin suuntiin ei edistä riittävästi yksittäisen osaamiskeskuksen tehtävien/vastuiden hoitamista. Tämä voidaan varmaankin ratkaista myös ilman lakiin/asetukseen kirjaamista. Toisaalta määrittely helpottaisi myös hakijoiden fokusoinnin tukemista.

Aluehallintovirastot pitävät tärkeänä sitä, että osaamiskeskuksille myönnettävä avustus tukee nimenomaan nuorisotyötä ja -toimintaa. Tässä olisi pidettävä selkeä raja keskuksena toimivan tahon muuhun toimintaan esimerkiksi aikuisia koskevaan toimintaan tai toimintaan etujärjestönä.

On hyvä tarkennus, että hakijalla on oltava osaamista ja kokemusta nuorisotoimialalta.

Aluehallintovirastot pitävät hyvänä muutosta, jonka mukaan osaamiskeskustoiminnan tulee olla käyttäjille maksutonta.

Osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymisessä korostetaan niiden toimintaa suhteessa Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2020–2023 painopisteisiin. Tämä on hyvä täsmennys aiempaan verrattuna.

3. Lausunto nuorisokeskuksia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §)

Nuorisokeskusten tehtäväksi kirjattu ympärivuotisen ohjatun toiminnan tarjoaminen on hyvä täsmennys. Vaikuttavuuden arviointi on myös kannatettavaa yhdessä sovittujen/yhteisten indikaattorien pohjalta.

4. Lausunto muita säännöksiä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §)

Lain 24 §:ään lisätty viittaus hyvinvointialuelakiin on lähitulevaisuuden tärkeä muutos nuorten kuulemisen osalta.

Lakimuutoksen perusteluissa on todettu esityksen sivulla 15 seuraavasti:

”Harrastamisen Suomen mallin osalta esityksen ei arvioida lisäävän opetus- ja kulttuuriministeriön tai aluehallintovirastojen työmäärää nykyisestä.” Aluehallintovirastojen tekemien havaintojen perusteella voimme todeta, että avustusmuoto on lisännyt aluehallintovirastojen työmäärää huomattavasti.

5. Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §)

Aluehallintovirastot toteavat, että ”Harrastamisen Suomen malli” on huono nimi tarkoitetulle toiminnalle. Suomessa toteutetaan paljon harrastustoimintaa – eikö kaikkia pitäisi silloin kutsua ”Suomen malliksi”. Jos ja kun tarkoitettu harrastustoiminta kiinnittyy koulujen yhteyteen, niin parempana nimityksenä voisi olla ”harrastustoiminta koulupäivän yhteydessä” tai muu vastaava nimi.

Tarkoituksena ei liene arvottaa harrastustoimintaa joko ”harrastustoiminnan Suomen malliksi” tai ”lasten ja nuorten harrastustoiminnaksi”. Kytkös Islannissa toteutettavaan toimintamalliin ei ole jatkossa relevantti, mikä sekin puoltaa toiminnan nimittämistä selkeämmin.

Toisena asiana aluehallintovirastot ehdottavat vielä harkintaa siitä, missä laissa toiminnasta säädetään. Kuuluisiko koulupäivän yhteydessä toteutettava harrastustoiminta pikemminkin perusopetuslakiin? Lisäksi nuorisolain toimintojen painottumista entistä enemmän lapsiin (alle 12-vuotiaat), ei nähdä tarkoituksenmukaisena.

Harrastustoiminnan järjestäminen ja ajoittaminen liittyy oleellisesti myös koulukuljetuksiin. Kuljetukset tulisi huomioida harrastussuunnitelmaa laadittaessa siten, että myös koulukuljetuksissa mukana olevat voivat osallistua harrastuksiin yhdenvertaisesti. Tämä on tärkeää, koska yhä enemmän koulut ovat kuntakeskuksissa ja lapset koulukuljetuksissa. Osana perusopetuslakia koulukuljetusten suunnittelu harrastuksia tukevasti onnistuisi huomattavasti helpommin. Nykytilanne on osoittanut, että koulukuljetusten suunnittelu Harrastamisen Suomen mallin kerhojen aikataulujen mukaan ei onnistu.

On tärkeää myös taata, että harrastustoiminta koulupäivän yhteydessä ei jää vain nuorisotyön vastuulle kunnissa. Muuten toiminta vie nuorisotyön panoksia pois nuorten muusta vapaa-ajan ohjauksesta ja tukemisesta.

Yhteistyö on olennaista eri toimialojen, kansalaisjärjestöjen ja muiden harrastuksia tuottavien tahojen kanssa.

Aluehallintovirastot suhtautuvat kriittisesti siihen, onko lain/asetuksen (12 a §) tasolla syytä määritellä mitä harrastuslukujärjestys pitää sisällään. Myös ohjaajan osaamistason määrittäminen lain tasolla vaikuttaa oudolta.

Aluehallintovirastot ehdottavat, että hakuohjeissa määriteltäisiin näistä asioista tarkemmin, mikäli sellainen nähdään tarpeelliseksi.

Aluehallintovirastot esittävät myös harkittavaksi, voisiko kyseessä olevaa harrastustoimintaa järjestää tulevaisuudessa myös toisen asteen opiskelijoille, mikäli Harrastamisen Suomen mallista säädetään nuorisolaissa. Tällä hetkellä lain kirjaus perusopetusikäisten kohderyhmästä ei mahdollistaisi tätä muutosta. Tarvittaessa kohderyhmän tarkempi määrittäminen voitaisiin tehdä hakuohjeisiin (mikäli kyseessä on erikseen haettava avustus).

Aluehallintovirastot esittävät myös uudelleen harkittavaksi sitä, voisiko ko. harrastustoiminnan järjestäminen sisältyä kuntien valtiosuuksiin.

6. Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännöksiä

Yleisellä tasolla aluehallintovirastot kommentoivat nuorisolain ikärajan kirjausta. Lain 3 § määritelmät, jossa nuorilla tarkoitetaan alle 29 vuotiaita, tulkitaan todellisuudessa monesti väärin.

Aluehallintovirastot ehdottavat myös harkittavaksi nuorisolakiin alaikärajaa nuorten toiminnalle. Huomattavaa on, että alaikärajan puuttuminen kohdistaa toimintaa enenevässä määrin selkeästi lapsiin, jolloin nuoret (tulkinnoissa yli 12 vuotiaat) jäävät vähemmälle huomiolle.

Nuorisolaki 13 §

Aluehallintovirastot esittää nuorten työpajatoiminta nimen vaihtoa nuorten valmennuspalveluksi. Nuorten työpaja nimenä ei kuvaa todellisuudessa tämänhetkistä nuorten valmennusta. Nimen vaihto antaa mahdollisuuden erilaisille nuorten valmennuspalveluille. Tavoitteena on edelleen nuoren arjenhallintataitojen parantuminen, kasvun ja itsenäistymisen edistyminen ja osallisuus yhteiskuntaan sekä nuoren koulutuksen loppuun saattaminen ja pääsy avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun.

Aluehallintovirastot ehdottavat laista poistettavaksi kohta ”tekemällä työtä tai työtoimintaa” ja kohdan muuttamista muotoon ”Nuori valmentautuu omien edellytystensä mukaan.” Jos viitataan pelkästään työntekoon tai työtoimintaan, kaventuu valmennuspalvelujen kirjo.

Mantere Elsa

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto - Aluehallintovirastojen opetus- ja kulttuuritoimen vastuualueet antavat yhteisen lausunnon nuorisolain ja siihen liittyvän asetuksen muutosehdotuksista